

ES jaunā PVN ainava: ieskats par ES PVN komitejas 126. sapulcē apspriesto ViDA paketi 2/22/25

Eiropas Savienība (ES) uzsāk vienu no nozīmīgākajām pievienotās vērtības nodokļa (PVN) sistēmas modernizācijām kopš PVN direktīvas ieviešanas. Pārmaiņu katalizators ir “PVN digitālajā laikmetā” (ViDA) regulējuma pakete, kas būtiski ietekmēs uzņēmējdarbības vidi visā ES. Reaģējot uz šo izšķirošo likumdošanas posmu, 2025. gada 21. martā tika sasaukta ES PVN komitejas ārkārtas 126. sapulce, lai sniegtu dalībvalstīm skaidrojumu un norādes par plānoto reformu praktisko īstenošanu — īpaši attiecībā uz elektronisko rēķinu izrakstīšanu un digitālo pārskatu sniegšanu.

Finanšu speciālistiem — grāmatvežiem, finanšu direktoriem un uzņēmumu vadītājiem — ir būtiski izprast šīs sapulces secinājumus un to ietekmi uz normatīvo vidi. Šajā rakstā sniegta sīka analīze par galvenajiem juridiskajiem aspektiem, politikas virzieniem un darbībām, kuras uzņēmumiem jāveic, lai nodrošinātu atbilstību un saglabātu konkurētspēju.

ViDA paketes būtība

ViDA pakete, ko ES Padome oficiāli pieņēma 2025. gada 11. martā, paredz PVN sistēmas pielāgošanu digitālajam laikmetam, balstoties uz trīs pīlāriem:

- elektroniskajiem rēķiniem un digitālo pārskatu sniegšanu;
- PVN režīmu platformu ekonomikai;
- vienotas PVN reģistrācijas sistēmas ieviešanu ES mērogā.

Lai gan katrs no šiem elementiem ir būtisks, 126. sapulcē tika aplūkots tikai pirmais jautājums — par e-rēķiniem un pārskatu sniegšanu, ņemot vērā to būtisko lomu reāllaika datu pieejamības, nodokļu atbilstības uzlabošanas un PVN krāpšanas mazināšanas jomā.

Normatīvās izmaiņas un to ietekme

Kaut arī e-rēķinu un digitālo pārskatu ieviešana pilnā apjomā plānota tikai no 2030. gada 1. jūlija, nozīmīgi PVN direktīvas grozījumi jau ir stājušies spēkā. Īpaši svarīgi ir 218. un 232. panta grozījumi, kas tagad dod dalībvalstīm tiesības noteikt obligātu elektronisko rēķinu izrakstīšanu bez nepieciešamības saņemt atļauju vai atkāpi no Komisijas. Šis solis nozīmē būtisku paradigmas maiņu un liecina par ES apņēmību saskaņot digitālo PVN pārvaldības sistēmu.

Iepriekšējā kārtība noteica elektronisko rēķinu līdzvērtību papīra formātam (218. pants), kā arī saņēma piekrišanu e-rēķinu saņemšanai (232. pants), kas liedza ieviest obligātu e-rēķinu režīmu bez īpašas atļaujas. Tagad šie ierobežojumi ir atcelti, paverot ceļu straujākai digitalizācijai.

Turpmāk dalībvalstis drīkstēs noteikt, ka iekšzemes darījumu rēķini ir jāizraksta tikai elektroniski, ja gan rēķina izrakstītājs, gan saņēmējs ir reģistrēti attiecīgajā valstī. Šis nosacījums attiecas tikai uz nacionālajiem darījumiem un neietver pārrobežu piegādes vai darījumus, uz kuriem attiecas ES iekšējās tirdzniecības noteikumi.

Juridiskās definīcijas un piemērošanas nianse

Lai gan uzņēmuma PVN reģistrācija ir priekšnoteikums, tā automātiski nenozīmē e-rēķinu izrakstīšanas pienākumu. Jaunajā sistēmā tas būs spēkā tikai uzņēmumiem, kuriem attiecīgajā dalībvalstī ir juridiska adrese vai pastāvīgs uzņēmums ar atbilstošu resursu bāzi. Šī atšķirība ir īpaši svarīga starptautiskiem uzņēmumiem ar komplicētām organizatoriskajām struktūrām.

Jānošķir arī elektronisko rēķinu izrakstīšana un digitālo pārskatu sniegšana — pirmais attiecas uz strukturētu digitālo rēķinu izdošanu, savukārt otrs — uz darījumu datu nodošanu nodokļu administrācijai, bieži vien reāllaikā. Itālija un Polija jau ir ieviesušas šādas sistēmas, kur e-rēķini ir pamats datu sniegšanai nodokļu iestādēm.

Pāreja uz vienotu ES sistēmu

Saskaņā ar jaunajiem 271.a un 271.b pantiem no 2030. gada 1. jūlija visiem ES reģistrētajiem PVN maksātājiem būs jāievēro vienotas digitālās ziņošanas prasības, kas aizstās esošās nacionālās sistēmas. Šīs izmaiņas paredz reāllaika darījumu datu apmaiņu, izmantojot standartizētus formātus un protokolus, un no šī datuma e-rēķiniem būs jāatbilst ES noteiktajam standartam saskaņā ar Direktīvu 2014/55/ES.

Uzņēmumiem ieteicams savlaicīgi pielāgot savas sistēmas šim standartam, lai izvairītos no turpmāku pielāgošanu nepieciešamības. Ir svarīgi novērtēt arī esošo ERP sistēmu atbilstību un piegādātāju gatavību nodrošināt integrāciju ar nodokļu administrāciju platformām.

Praktiskie soļi uzņēmumiem

Pirmais solis — izvērtēt, vai un kā uzņēmums ir PVN reģistrēts katrā valstī, kurā tas darbojas, un kādi ir izrietošie normatīvie pienākumi. Nākamais solis ir pārbaudīt, vai rēķinu un ERP sistēmas ir saderīgas ar paredzētajiem formātiem. Jāņem vērā arī tas, ka arī B2C darījumus var tikt iekļaut e-rēķinu režīmā, ja abas puses ir reģistrētas vienā dalībvalstī.

Šī pāreja ir kas vairāk nekā tikai normatīvs izaicinājums — tā ir iespēja pārskatīt un optimizēt iekšējos procesus, uzlabot datu kvalitāti un stiprināt sadarbību starp finanšu, nodokļu un IT nodaļām.

Automatizācija un reāllaika pārskati var samazināt auditu skaitu, uzlabot PVN atmaksu ātrumu un palielināt finanšu pārredzamību.

Secinājumi

PVN komitejas sapulce sniedza būtisku skaidrojumu par ViDA paketes īstenošanu, īpaši attiecībā uz 218. un 232. panta piemērošanu. Atceļot līdzšinējos ierobežojumus, ES ir pavērusi ceļu vienotai digitālai PVN sistēmai, kas sola ieguvumus gan nodokļu administrācijām, gan uzņēmumiem.

Tuvojoties 2030. un 2035. gada termiņiem, uzņēmumiem ir jārikojas jau šodien. Iekšējo procesu audits, IT infrastruktūras pārskatīšana un savlaicīgi ieguldījumi tehnoloģijās būs izšķiroši faktori atbilstības nodrošināšanai un konkurētspējai ilgtermiņā.

ViDA ir kas vairāk nekā tikai digitalizācija — runa ir arī par uzticamību, caurspīdīgumu un nodokļu pārvaldības nākotni Eiropā. Finanšu vadītājiem būtu jāķļūst par šīs transformācijas virzītājspēkiem, lai viņu

organizācijas ne tikai pielāgotos pārmaiņām, bet arī gūtu vislielāko labumu no tām.